

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

IV. De Judicis Delegati Officio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

causæ delegari etiam non subditis possint, arg. l. Unic. C. Qui pro sua iurisdictione, hi tamen inviti ad delegationis munus recipiendum ab ipsis nequeunt compelli; quod, sicut extra territorium, l. fin. sic etiam non subdito præcipienti impunè non pareatur, l. Eum quis i. 3. pr. ff. de iurisdictione. ubi Glossa V. Magistratum & Molina Tract. 5. de J. & J. disp. 16. num. 1. Quod si non subditus delegationem semel acceptasset, ad causæ illâ commissæ pertractationem compelli etiam ipse posset, arg. c. Pastoralis 11. cit. pr. sic enim, licet Archiepiscopus in suffraganeorum suorum subditos (exceptis quibusdam casibus Jure expressis) jurisdictionem non habeat, eosque invitos ad causâ, per viam appellationis ad curiam suam Archiepiscopalem devolutâ, delegationem suscipiendam compellere ipse non possit: sed, si eum compellendum duxerit, ejus coactionem proprio ipsius Episcopo suffraganeo suo debeat committere; quod ille, extra speciales casus, Archiepiscopi subditus non sit: postquam tamen suffraganei subditus ab Archiepiscopo sibi factam delegationem admisit, compelli etiam à delegante potest, ut delegationis acceptatione susceptum munus impleat & causam pertractet, pr. cit. Molina cit. n. 1. & Pirrhing ad hanc Rubr. num. 35.

Dixi iteratò, Regulariter; quia, si delegatio, etiam subdito suo ab Episcopo vel ipso Papa facta, ab illo sine gravi incommodo rerumque suarum magnò detrimento suscipi non posset, ad illius acceptationem cogi Jure non posset, neque delegans eum compellere velle censeretur; quòd superior & ipse etiam Papa subditis id, quòd exequi sine gravi incommodo damnòque suo non possunt, mandare velle, si non exprimat, non

præsumatur, Glossa in c. Prudentiam 21. §. Adjicimus V. Cùm possit, ubi Pirrhing n. 3. & Laiman n. 4.

ARTICULUS IV.

De Judicis Delegati Officio.

SUMMARIUM.

42. Differentia inter Officium & Præstare.
43. Vi illius delegato expectandum rescriptum.
44. Idque exhibendum Ordinariis parribus.
45. Et ab his diligenter calculandum est.
46. Saltem, si delegatio facta sit a Papa.
47. Rescripti forma accuratè observanda.
48. Ad connexa tamen & accessoria.
49. Ad personas extraneas, quæ rescriptum tangit.
50. Et aliquando ad locum extrinsecum.
51. Certâ formâ non præscriptâ, observatur Jus commune.
52. Admittenda rationabiles exceptiones;
53. Quæ per clausulam, Nullâ exceptione admittâ, remouentur.
54. Nisi notoria aut Jure specialiter sint approbata.
55. Eadem ratio est appellanti.

Differunt inter se Officium & Præstare; cùm, quicquid officii est iudicis, ejus etiam sit potestatis; non vicissim omnia, quæ po-

quæ potestati permittuntur, etiam Jure facere teneatur, *l. Non quidquid 40. ff. de Judiciis*, imò sæpè, quod potest, teneatur omittere; atque idcirco delegati potestas sive jurisdicção latius quàm officium & obligatio se extendat, Zæsius *ad hanc Rubr. n. 23.* & Gonzalez *in c. 1. n. 12.* Hòc præmissò

43. Ad Officium delegati in primis spectat, ut non procedat ante delegationis rescriptum sibi præsentatum, licet causam sibi delegatam sciat; etsi enim in rescriptis, quoad vim comprehensivam, sive in eo contenta, & quoad habilitatem impetrantis, fere considerandum sit tempus datæ, *c. Si eo tempore 9. de Rescriptis. in 6.* ut, si v.g. impetrans beneficium Ecclesiasticum eò tempore, quò literæ impetratæ sive datæ sunt, non sit clericus, aut ætatem vel alias qualitates, quas beneficium exigit, non habeat, rescriptum irritum sit, Barbosa *in c. cit. n. 7.* idèmq; sit quoad habilitatem personæ judicis delegati, juxta dicta *Tit. 2. n. 136.* quoad jurisdicçãois tamen rescriptò commissæ exercitium inspicitur tempus, quò illud est præsentatum; ut ab ejus præsentatione sive receptione, & non antè, jurisdicçãois exercitium ipsi collatum censeatur, juxta decisionem *c. Super eo 12. de Appellat.* ex qua doctrinam hanc cum Glossa *in c. De causis 4.* desumunt & pro Regula tradunt Francus *in c. Super eo cit. not. 4.* & ibi Laiman *n. 3. & 4.* quòd jurisdicção acquiri non possit, nisi scienti & acceptanti: quod antè rescripti præsentationem non contingit; ut adèd ante delegationis rescripti præsentationem à judice delegato inchoatus processus & in causâ illò commissâ acta irrita sint, & postea secutâ illius præsentatione non convalescant; quod, cum ante rescripti præsentationem caruerit exercitio jurisdicçãois, acta cen-

seantur à privato, Maranta *de Ord. Judic. p. 4. dist. 16. n. 8.* & Vallens. *ad hanc Rubr. §. 4. n. 3.*

Secundò ut, si delegatus Papæ est, 44. antequam jurisdicçãoem exerceat, suæ commissiõis literas coram Ordinario præsentet, ejusque copiam faciat partibus litigantibus, coram se comparentibus, *c. Cum in Jure 31.* quod in praxi observari notat Gonzalez *in cit. c. n. 3.* cum enim in quolibet territorio præsumptio sit pro judice Ordinario, alius in eo judicandi potestatem habere non creditur, nisi delegationem suam, editis istius literis, probet, *per text. c. cit. & arg. c. 1. de Procurat.* partim; quòd delegatio sit quid Facti, quòd regulariter non præsumitur, nisi probetur, *l. In bello 12. §. 2. ff. de Capt. & postlim. & l. Afferatio 10. C. De non numeratâ:* partim verò; quòd jurisdicção sit qualitas, quæ homini neque à natura neque ordinariè inest, sed uni aut alteri competere potest: ideòque antè omnia probanda sit, Glossa *in c. Si forte 11. V. Scientia de Elect. in 6.* Panormit. *in c. Postquam 3. eadem Rubr. n. 7.* & Mascardus *de Probat. concl. 946. n. 3.*

Propter quas rationes *in c. cit.* cum 45. iisdem Felino *n. 8.* & Panormit. *n. 6.* salubriter monent Laiman *n. 3.* & Fagnanus *n. 24.* ei, pro quo à delegato Papæ lata est sententia, istam & delegationem sive commissiõnem pari curâ custodiendas; ne, si cum tempore super eadem causâ conveniretur, & solummodo sententiam à delegato latam, non etiam delegationem exhiberet, hanc illi factam, ac proinde sententiam à jurisdicçãoem habente latam, legitime nequeat probare. Quare saltem, si sententia adversus partem contumaciter absentem lata esset, curandum ei est, ut à Papa vel alio Principe impetratum delegationis rescriptum
H h h h ; à Nota-

à Notario coram iudice & præsente parte registretur: vel delegatio aliter v.g. per ipsum originale rescriptum, vel per istius exemplum, solenniter transumptum, probari possit.

Dixi, *Saltem adversus contumaciter absentem*; quia, si in prolatione sententiæ aut ante litis contestationem pars comparuisset, & contra illam non appellasset, aut defectum jurisdictionis ante litem contestatam non opposuisset, præsumptionem pro jurisdictione fore, notat Innocentius in *c. cit. n. 4.*

Neque obstat; quod quilibet præsumatur bonus, *c. fin. de Præsumpt. & l. Merito § 1. ff. pro Socio*; ac proinde, se delegatum asserens, non credendus sit mentiri; quia hoc quasi Regulare pronuntiatum pluribus, & eò præcipuè casu non procedit, quò agitur de præiudicio alterius; tum enim non sufficit præsumptio, sed plenæ probationis cautela est adhibenda, *c. Cum à nobis 28. de Test. & attest. ut in c. Cum in Jure cit. Interpp. cit. plerique & ipse Doctor Angelicus 2. 2. q. 20. art. 3. in fine* advertunt.

46. Dixi etiam *Pape*; quia delegatus ab inferiore delegationem sufficienter probat per testes; nam, cum de his aliud statutum non sit, locum in iis habebit Jus commune: juxta quod eandem vim habent probationes per testes & per instrumenta, *l. In exercendis 15. C. de Fide Instrument. Speculat. de Probat. §. fin. n. 1. Fagnanus in c. Cum in Jure cit. n. 35.*

47. Tertio, ad ejus officium pertinet, ut si delegationis rescriptò certa procedendi forma præscripta est, eam accuratè observet, *c. Dilecta 22. de Rescript. & l. Diligenter §. pr. ff. Mandati*; aliàs enim ab ipso lata sententia & omnia acta irrita & nulla erunt, *c. Cum olim 32.*

& c. Venerabili 37. cit. Ratio est partim; quòd, cum delegatus jurisdictionem non habeat, nisi quæ concessa est rescriptò delegationis, ea, quæ ultra illius tenorem acta sunt, à non habente jurisdictionem acta videantur, juxta illud Pauli 1CT. *l. cit. Mandati sine diligenter custodiendos* monentis, ex ratione; quòd, *Qui eos excessit, aliud quid facere videatur*; partim; quòd delegatio restricti Juris; ac proinde non extendenda ultra personas & causas expressas, *c. §. & P. 40. & à tempore etiam ad tempus, c. Causam 4.*

Excipi tamen, vel potius hæc etiam officii pars declarari solet inprimis, nisi connexa & accessoria sint; cum enim connexorum idem iudicium sit, *c. Translatio 3. de Constitut. &* quòd accessorium est, principale etiam quoad cognitionem judicalem sequatur, *c. Prudentiam §. fin. connexa & accessoria delegata sentur*, etsi nulla eorum mentio sit in rescripto, Alberic. in *c. Cum præscriptis 178. ff. de R. I. & Everardus Legal. 178. locò 125. n. 2.* Quare, cui specialiter commissæ est causa, omnia ad causæ expeditionem pertinentia, quantum in delegatione non sint expressa, habent in commissionem sive mandatum speciale non exigant, facere debet, *c. Præterea 1. Vallenf. cit. §. 4. & n. 4.*

Deinde, nisi aliquando à rescriptò rescripti observatione recessum standi æquitas & rationabilis exceptio partem, *c. Ex parte 13.* sic enim, si rescriptum aliquò modò tangat personas extraneas, v.g. si agatur de jure prælationis in aliqua re, & compareant, qui asserunt, se in ea potiores esse, tales, licet rescriptò expressè non comprehendantur, jus suum proponere coram delegato possunt, *in c. P. & G. cit. Panormit. n. 12. & Felinus n. 5.* sic etiam, si causa termi-

mandæ certum tempus rescripto exprefsum fit, reo tamen, propter gravem infirmitatem, causam suam instruere non valenti & petenti dilationem, hæc deneganda non est; quia Papa rescribendõ Juri partium, præsertim à natura permissam defensionem auferendõ, derogare velle non censetur, *arg. c. Super eo 15.*

§0. Simili modõ, si judex sit delegatus, ut de causa cognoscat in certo loco, cum consensu partium de ea in alio (deleganti subjecto, vel si alterius jurisdictioni subjectus est, isto consentiente, Panormit. *l. cit. n. 15.*) cognoscere potest, ut colligitur ex *c. Sacrum 11. §. In nullo de Rescript. in 6.* Ratio est; quia certus locus designari ferè semper solet in favorem ipsarum partium; ne, si ab ipsis remotior sit, magnos sumptus facere debeant: quæ proinde huic suo favori possunt renuntiare, *c. Si de terra 6. de Privileg. Vivianus in §. cit. & Laiman in c. Statuimus 1. in 6. n. 2.* Imò delegatus, saltem Papæ, si propter potentiam vel malitiam ejus, contra quem est procedendum, vel aliam justam causam mandatum episcopolicum commodè exequi non possit, in alio loco facere liberè, hoc est, etiam sine partium consensu permittitur, *c. Statuimus cit. Glossa ibi V. Apostolica sede & Vivianus.* Alia exempla dabunt Panormit. & Felinus *l. cit.*

Esti verò, cum certa forma à summo Principe, etiam à Jure communi diversa, præscripta est, hæc observanda sit, *c. Ex parte 13.* cum ejusmodi rescribens sit supra Jus humanum, *can. Nemo 13. cum seqq. 9. q. 3.* & propterea ei parendum sit: dummodo contra Jus naturale vel Divinum nihil præscribat, & rescriptum ob vel subreptitiè ab eo non sit impetratum, Vivianus *in c. Ex parte 13.* et si, inquam, hoc ita sit, tamen quan-

docunque alia delegato præscripta non est, observanda erit forma Juris communis: cui derogare, uti etiam juri partium graviter præjudicare velle, in dubio nunquam præsumitur; ideoque rescriptum, quod Juri communi expresse non derogat, secundum istud est intelligendum, *c. Causam 18. de Rescript. & l. Rescripta. 7. C. de Precib. Imp. offer. Panormit. & Felinus in c. Causam cit. uterque n. 5.*

Quartò, ejus officii etiam est admittere necessarias probationes: & sicut rejicere minus rationabiles ac frivolas, sic admittere rationabiles exceptiones, *c. Ex parte cit.* v. g. quòd non sit delegatus, saltem si prius non exhibuisset literas delegationis: vel; quòd sit delegatus ab eo, qui delegare non potuit: vel; quòd delegari non poterit, quòd ejus jurisdictionis jam expirarit, & similes; quia Papa, cum in processu observandam certam formam, nullà exceptionum mentione factà, præscribit, Juris ordinem, ac proinde ei conformes rationabiles exceptiones tollere, non censetur, *Glossa in c. 1. cit. V. Nulla Panormit. ibid. n. 5. & alii passim.*

Quin etiam, si causa delegetur cum clausula, *Nulla exceptione admissa*, nihilominus rationabiles exceptiones admittendas, cum *citr. Gloss. & Panorm.* volunt Menochius *de Arbitr. casu 197. n. 3.* Molina *Tract. 5. de l. & l. disp. 25. n. 2.* & alii Interpp. ac DD. Rationem reddunt; quod ejusmodi clausula de minus rationabili ac frivola exceptione sit exaudienda; cum rationabilis exceptio dicatur esse sui defensio: ista autem omni Jure sit permessa, *l. Itaque 4. §. l. Scientia 45. §. 4. ff. ad Leg. Aquil.*

Verùm, quia frivola & minus rationabilis exceptio etiam à judice sine ejusmodi clausula delegato admittenda non est,

non est, arg. c. *Cum appellationibus fri-*
wolis §. *de Appellat. in 6.* & l. *Hec stipu-*
latio l. 4. *in fine ff. ut Legat. seu fideicom-*
miss. idcirco; ne huiusmodi clausula,
 sic intellecta, otiosa & inutilis evadat,
 vi ejus etiam rationabiles exceptiones non
 admittendas, cum Felino *in c. Ex parte*
cit. n. 6. & aliis volunt Rodericus *Com-*
pend. Q. Q. Regul. resol. 10. n. 19. & Bar-
 bosa *in c. cit. n. 2.* propter istius c. *tex-*
sum, quod Alexander III. *Cum, Rationa-*
biles exceptiones à delegato admittendas,
 dixisset, subdit, *Nisi exprimatur in li-*
teris nostris, quod nulla debeant exceptio-
nes admitti. Unde hoc casu etiam ra-
 tionabiles non admittendas, rectè infer-
 tur; quia particula exceptiva, *Nisi*, suâ
 naturâ semper præcedentibus contradicit
 eisque oppositum ponit; ut, quod præ-
 cedens oratio affirmat, ut in proposito
Rationabiles exceptiones admittendas,
 ipsa neget, per tradita à Bartolo *in l.*
Actione 4. C. de Transact. n. 1. Tuschio
Pract. V. Dicitur conclus. 314. n. 6. &
 Everardo *Legal. arg. loco 82. n. 7.*

Neque, huiusmodi exceptiones ad-
 mittendas, pro ipsis deducta ratio evin-
 cit; quia imprimis, si hoc evinceret, Pa-
 pæ deneganda esset autoritas, delegan-
 di cum clausula, rationabilem exceptio-
 nem expressè tollente: quam tamen ob-
 servandam Panormit. *l. cit.* & alii In-
 terpp. notant; quod Papa, ex plenitu-
 dine potestatis suæ, communi & ipsius
 etiam partis juri derogare valeat, & ta-
 li casu velle censeatur. Deinde; quia,
 exceptionem etiam rationabilem non ad-
 mittens, non tollit omnem defensionem;
 cum, qui nequit excipere, possit appel-
 lare aut iudicis officium implorare, ut
 ex Barbatia advertit hac in re contrarius
 §4. Laiman *n. 4.* Demum; quia, licet ju-
 dex à Papa delegatus, vi ejusmodi clau-
 sulæ aliis etiam, quæ rationabiles & justæ

videntur, non attentis procedere debeat,
 admittere tamē non prohibetur exceptio-
 nes notorias, fundatas in Jure Naturali vel
 Divino, aut Jure Humano specialiter
 approbatas: ut v.g. sunt exceptiones mul-
 titatis: incompetentiæ iudicis, defectus
 citationis, inhabilitatis personæ ad ag-
 dum, inepti libelli: exceptiones mentis
 vel doli aperti, oppositæ v.g. instrumento
 confessionato: exceptiones fundatæ in
 confessione partis in iudicio factæ, vel in
 instrumento aque aut magis solentis,
 quàm est id, in quo intentionem suam
 fundat actor: exceptiones fundatæ in
 sententia, quæ tranlit in rem judicantem,
 vel in publico & authentico instrumento
 & similes aliæ, quas alii DD. cor. lib-
 tē deducit Felinus *in c. Ex parte cit. d.*
n. 6.

Quintò, ejus officium erigit, ut
 deferat Legitimæ appellationi; cum
 nim hæc sit quadam sui defensio, in in-
 nocentiæ præsidium comparata, & *Can.*
Speciali 61. §. Porro de Appellat. legi-
 timè interpositæ iudex, sicut Ordinarius,
 sic etiam delegatus deferre debet, *can.*
Omnis, can. Si quis & segg. 2. q. 6. quæ de
re sermo redibit Lib. 2. Tit. 28. art. 1.

ARTICULUS V.

De ejusdem Potestate

SUMMARIUM.

56. *Vi istius delegatus citat partes.*
57. *Processum impediens coarctat.*
58. *Etiā censuræ, adhibita tamen
moderatione.*
59. *Interdictò, terram Episcopi contra
mancis temporali.*
60. *Non spiritali tantum jurisdictioni
ni, subjettam.*

61. *absol.*